

Bækgårdsvej 9
2670 Greve

Museum 43 40 40 36
Lokalarkiv 43 40 47 47
Fax 43 40 40 18

adm@grevemuseum.dk
www.grevemuseum.dk

Til Kulturstyrelsen

Ang. J.nr. 2011-7.42.05-0004

Greve Museum d. 25. oktober 2013

Afreportering for projektet

Lydkompositioner i den kulturhistoriske udstilling

En undersøgelse af kulturhistoriske museers brug af lyd i udstillingerne

På Greve Museum modtog vi i 2011 tilsagn om bevilling på 224.700 kr. fra Kulturstyrelsens Formidlingspulje 3 til støtte til forskning i, hvorledes særligt de danske kulturhistoriske museer bruger lyd som en del af formidlingen i udstillingen. Projektet er nu afsluttet, og vi vil gerne endnu en gang takke Kulturstyrelsen for økonomisk støtte til at muliggøre projektet.

I denne rapport vil vi skitsere hvilke overvejelser, der ligger bag forskningsprojektet, vi vil fortælle om nogle af de undersøgelser og analyser, vi har foretaget, og om udbyttet af disse.

Mål og baggrund

Mennesker omgiver sig i dag med lyd hele tiden både frivilligt og ufrivilligt. Særligt for den yngre del af befolkningen er lyd og brug af lydmedier en helt naturlig del af hverdagen. Hvis de kulturhistoriske museer vil fange denne målgruppe, må denne udvikling imødekommes og kobles til museernes formål og øvrige medier: Genstande, tekster, billeder og film. Mange museer bruger lyd i formidlingen – men få har stor erfaring med denne form for formidling, og derfor ønskede vi med dette forskningsprojekt at sætte fokus på, hvordan museer bruger lyd, hvad lydets kvaliteter er, og

hvordan lyden kan være med til at formidle flere sider af historien end en udelukkende visuel formidling.

Vi kan ikke lukke ørerne for lyden, og vi må også erkende, at selv om vi har muligheden for at lukke øjnene, så er det sjældent muligt, når vi som besøgende på et museum skal færdes og bevæge os rundt i den visuelle udstilling. Med dette som et idéoplæg i tankerne var det oplagt for os at undersøge koblingen af de sansemæssige ind- og udtryk i, hvad man kan vælge at kalde en audio-visuel historieformidling. Lyden tilføres ofte sent i udstillingsarbejdet - som en effekt, der ligesom lyset kan sætte et "spot" på det visuelle - men i dette projekt valgte vi at undersøge og analysere udvalgte museers udstillinger, hvor brug af lyden har været et centralt element i formidlingen og ofte har været tænkt ind i udstillingen fra begyndelsen.

Samarbejdet med 3 museer

Greve Museum valgte at arbejde tæt sammen med Odense Bys Museer, Nationalmuseet Brede Værk og Museum Østjylland, da disse museer alle har brugt lyd som en vigtig del af formidlingen i flere af deres udstillinger. Disse museers udstillinger blev brugt som de primære cases for undersøgelsen, men lige så vigtigt var det også at indsamle og analysere brugen af lyd fra museer, der også i mindre grad gør brug af lyd i formidlingen. Derfor besøgte museumsinspektør Kamilla Hjortkjær i løbet af projektførelsen desuden 5 andre danske museer samt et antal udenlandske museers udstillinger for at få en fornemmelse af, hvor udbredt brugen af lyd i formidlingen er. Desuden forsøgte vi ved besøgene at få et indblik i, hvordan lyden bruges på forskellig vis. Indsamlingen af data foregik dels ved interviews af involverede museumsinspektører, udstillingsarkitekter og komponister, dels ved video- og lyd Dokumentation med efterfølgende beskrivelser og analyser af den auditive formidling og samspillet med den visuelle udstilling. Endelig valgte vi at invitere en mindre fokusgruppe med på besøg i udvalgte udstillinger for dels at observere, hvordan de gik til udstillingerne, og hvordan de umiddelbart tog imod de "lydmættede" udstillinger, og dels for at vi efterfølgende ved et fokusgruppeinterview kunne spørge mere ind til deres opfattelse af udstillingerne og brugen af lyd.

De tre samarbejdsmuseer Museum Østjylland, Odense Bys Museer samt Nationalmuseet Brede har både permanente udstillinger og særudstillinger, hvor arbejdet med lyd i formidlingen har haft en central rolle. I de tre museers udstillinger fungerer lyden dog meget forskelligt, og derfor vil jeg nedenfor trække eksempler frem på, hvorledes brugen af lyd kan enten forstærke en historie, følelse

eller stemning, og samtidig også se på, hvilke forskellige typer af lyd, man kan anvende i udstillingen.

Metode til analyse af lyden i udstillingerne

Flere af de måder, som lyden anvendes på i en udstilling, kan sammenlignes med lyden og musikken i en film. Filmteoretikerne Bordwell og Thompson skriver, at selv om fokus i en film ikke er ved lyden, så er det et faktum, at lyden er af stor betydning. Lyden skaber en særlig stil eller stemning, og den visuelle opmærksomhed ledsages af en auditiv opmærksomhed. Lyden dirigerer til en vis grad, hvor den visuelle opmærksomhed skal være i billedet, filmen – eller i dette tilfælde i udstillingen. Ligeledes kan usynlige objekter være repræsenteret gennem lyd. Hvis denne tankegang anvendes på en udstilling, kan man overføre dette til, at lyden kan pege på essentielle emner eller genstande i udstillingen, den kan forstærke de synlige genstande og også definere ting, der ikke eksisterer fysisk i udstillingen.

Det er også fra filmteorien, at man med fordel kan ”låne” begreberne *diegetisk* og *nondiegetisk* lyd. Den diegetiske lyd er det, som aktivt sker i handlingen i en film. Hvis nogen eksempelvis tænder for en radio, og musikken begynder at spille, så er lyden diegetisk, men hvis musikken blot begynder at spille, uden at en egentlig lydkilde findes på filmlæredet, så er denne lyd eller musik nondiegetisk. Disse begreber kan overføres direkte til udstillingsmediet. Hvis lyde i udstillingen knytter sig direkte til en genstand i rummet, kan de ses som diegetiske lyde, mens lyd, der ikke hører til de fysiske objekter i rummet, vil betegnes som ikke diegetiske.

I analyserne af de tre udstillinger har det været nyttigt at benytte disse begreber som værktøj til at beskrive de forskellige lyde, deres funktioner og virkninger i udstillingerne.

For at kunne beskrive udstillingernes lyddesign bedst muligt og for at finde ligheder og forskelle udstillingernes lyde imellem valgte vi at stille de samme 3 spørgsmål ved hver udstilling:

1. Hvordan bruges lyden i udstillingen?
 - a. Til at skabe stemning
 - b. Til at give historisk indblik
 - c. Til at levendegøre den visuelle del af udstillingen – eksempelvis genstandene

2. Hvilke lyd-kilder anvendes, og hvordan påvirker disse det samlede indtryk af udstillingen?
3. Hvilken slags lyde bruges, og hvordan påvirker det hele udstillingen?

Hovedpunkter i analyserne af de tre udstillinger

Nationalmuseet Brede Værk – Industrisamfundet

I denne udstilling valgte vi at koncentrere os om ét enkelt rum i udstillingen.

Museumsinspektørerne og arkitekterne bag udstillingen havde i fællesskab opsat en slags ”dogme” for typen af formidling i de forskellige rum og/eller temaer i udstillingen, og i dette rum, hvor temaet var *Menneskene*, var det *lyden*, der skulle være et centralt element i formidlingen.

Museumsinspektør Lykke Pedersen havde ansvaret for dette rum, og hun valgte at inddrage komponist Louise Alenius meget tidligt i forløbet. Vi fik mulighed for at få indblik i nogle af de notater, som blev lavet tidligt i planlægningsforløbet. I noterne ridses de enkelte historier op, forslag til genstande knyttes til, og ligeledes ses det også i disse noter, at forslag til lyd og musik er skrevet ind her. I et interview med den ansvarshavende museumsinspektør Lykke Pedersen og komponist Louise Alenius fortalte de, hvordan det havde været en stor fordel for begge parter løbende at arbejde med udvikling af den visuelle og mere ”traditionelle” museumsformidling sammen med udviklingen af lyden. Louise Alenius fortalte endvidere, at hun på dette tidspunkt også studerede etnologi, hvilket umiddelbart gav begge parter den fordel, at de havde nogle fælles referencerammer og en fælles forståelse for, hvilke historiske pointer der var vigtige at understrege. I rummet *Menneskene* formidles et større antal personhistorier fra forskellige perioder i industrihistorien. Rummet er et næsten kvadratisk lokale, der ved den ene væg har en lang bänk, hvor man kan sidde ned for at og hvile sig, tale med sidemanden, eller måske som skoleklasse blive bænket for at lytte til en omviser. Ved den modsatte væg er en stor væg-til-væg-montre fyldt med kufferter og andre genstande, der bl.a. knytter sig til temaet *Opbrud og ankomster*. Midt i rummet deler 4 lange rækker af montere rummet op i smalle gange. I loftet i rummets hjørner samt flere steder langs de 4 lange rækker af montere er monteret mindre højtalere, og det er fra disse, at lydværkerne kan høres. Her er lyd-kilderne altså synlige, men generer ikke umiddelbart det visuelle indtryk, da de er placeret i en passende højde over alle udstillede genstande og montere. Lyden i rummet består af fire forskellige lydværker af forskellig varighed, som afspilles simultant. Dette vil i praksis betyde, at det altid vil være en ny kombination af lyde, som de besøgende mødes af i

udstillingen. Louise Alenius har arbejdet med et lydmateriale, der både består af reallyde - eller hvad vi kan vælge at kalde for kulturhistoriske lyde - musik samt tale. Hun har både benyttet lyd fra ældre interviews fra Nationalmuseets interviewarkiv, enkelte lydklip fra DR's arkiv¹ og lyd fra nyere interviews. I samtalen med komponisten Louise Alenius fortalte hun, hvordan tanken var, at lydsiden skulle være med til at kommentere på, at der findes mange brudstykker af personhistorier, og at man som besøgende gerne måtte få fornemmelsen af at bevæge sig rundt som på en banegård eller i et supermarked, hvor lyden både kan fungere som en kakofoni af mange lyde, der blander sig i ét virvar, og hvor man måske så af og til hører en del af én samtale, lyde fra toget, så et brudstykke fra en anden samtale osv. Lydens funktion er både at skabe en bestemt stemning i rummet, og er her - særligt i kraft af at der indgår meget tale - også med til at tilføre fortællinger, som ikke kan findes i det visuelle materiale.

Udstillingens ulempe er nok, at det kan kræve en rutineret ”lytter”, for at lydformidlingen lykkes. Ved mit første besøg i *Industrisamfundet* forsøgte jeg (forgæves) at bevæge mig rundt i rummet, hver gang der kom lyd fra en ny højtaler med tanke på, at jeg skulle høre, hvad der blev fortalt, eller hvilke lyde fra eksempelvis tog og banegård, der akkompagnerede de store kufferter. Den samme reaktion observeredes hos nogle af de besøgende, da fokusgruppen var på besøg i udstillingen, mens andre forsøgte at ignorere lyden og derved talte højere for at kunne føre en samtale. Denne lidt abstrakte form for lydformidling kan umiddelbart virke forvirrende på nogen og endda forstyrrende på andre, da det kan være svært at høre, hvad der bliver sagt, og svært at finde ud af, fra hvilken højtaler den næste lydsekvens afspilles. Dog skal det siges, at dette måske kunne imødekommes ved at introducere de besøgende til tankerne bag lydværkerne, da dette giver god mening i forhold til de fortællinger, der formidles både auditivt og visuelt. Værkerne er velkomponerede og bærer præg af, at det er udført professionelt. Særligt godt fungerer de sekvenser, hvor det visuelle udtryk understøttes af korte sangsekvenser eller optagelser af lydmiljøer, der understøtter historien. Dog må en konklusion være, at det kan være meget svært at benytte lydværker, der indeholder meget tale, når lyden samtidig ”bevæger” sig rundt mellem de forskellige højtalere i rummet, da de besøgende umiddelbart har en fornemmelse af at gå glip af noget, hvis det hele så ikke kan høres i sammenhæng.

Østjyllands Museer – *Samplet Samling*

På Østjyllands Museer har man gennem flere år valgt at arbejde med lyd i udstillingerne. Bl.a. kan nævnes udstillingen *Byens Puls*, hvor komponist Søren Bendixen havde komponeret 3 stykker musik, som blev afspillet samtidig i udstillingsrummet. Samarbejdet med komponist Søren

Bendixen valgte museerne at fortsætte, da de fik mulighed for at ansætte ham som såkaldt "huskomponist" i en periode. Bendixen var i denne periode med til at komponere lyd og musik til flere af museernes udstillinger - både eksisterende og nyudviklede. Vi valgte at se nærmere på en eksisterende udstilling i Ebeltoft på *Siamesisk Samling*, hvor komponisten tilførte nyt liv til en gammel udstilling. Siamesisk Samling er skabt af Rasmus Havmøller, der boede i Siam (Thailand) fra 1914-1933. Udstillingen er et kunstkammer fyldt med eksotiske dyr og etnografiske genstande fra det gamle Thailand. Med *Samplet Samling*, som lydudstillingen bliver kaldt, er det intentionen, at oplevelsen i det lille kunstkammer skal forstærkes, når lyd fra samlingens instrumenter og dyr ledsager de besøgende gennem rummene. Samlingen havde stået næsten uberørt siden Rasmus Havmøller satte den op i Ebeltoft for 71 år siden, og det var derfor interessant at se, hvordan den ny teknologi ville spille sammen med den ældre udstilling. Søren Bendixen har arbejdet med lyden som et samlet værk, der afspilles i et *Surround Sound 6.1* setup. Med brug af surround sound omgives lytteren af lyd fra højtalere, der er placeret rundt i rummet. *Samplet Samling* er komponeret som ét værk på ca. 13.30 minutter, som afspilles i et loop efter nogle minutters pause. Besøgende kommer ikke nødvendigvis ind i udstillingen ved lydværkets begyndelse, men dette har ikke umiddelbart betydning for forståelsen af udstillingen, da lyden ikke som sådan er bærer af en fortælling, der skal forstås fra begyndelse til slut. Der vil dog være en god mening i at gå igennem udstillingen ved at følge lyden, da værket er komponeret til at "bevæge" sig gennem udstillingen. Lyden begynder med en stille sekvens af en enkelt gong lyd, hvor en simpel rytme gentages et antal gange, før en ny gong i et andet toneleje tager over. Herefter bygges dynamikken langsomt op, som ved mange traditionelle musikstykker, samtidig med at lyden bevæger sig fra de højtalere, som befinder sig ved indgangen til udstillingen videre til højtalere længere inde i udstillingen. Lyden er helt naturligt med til at *guide* den besøgende gennem udstillingen. Dette observerede vi ved iagttagelse af publikum, der overvejende bevægede sig frem, i takt med at lyden flyttede sig fra den ene til den anden højttaler. Lydmaterialet i *Samplet Samling* består overvejende af lyde optaget ved i nogle tilfælde at have spillet på de konkrete genstande, der ses i udstillingen – særligt er der en del slagtojsinstrumenter såsom trommer eller gong-gonger, der bruges som lydmateriale. I andre tilfælde er det instrumenter, der ligner de udstillede, der har genereret materialet til lydværket. Dette er så yderligere komponeret sammen med lydoptagelser af dyr, som vil kunne ses i udstillingen (i udstoppet tilstand). Lyden har ikke funktion af at skulle give en yderligere information om de udstillede genstande, men fungerer først og fremmest som stemningsskaber. Helt konkret får de besøgende dog et lille indblik i, hvilke lyde de enkelte genstande kan generere – både musikinstrumenterne og nogle af dyrene. Det samlede indtryk, når publikum (bl.a. fokusgruppen)

blev spurgt om, hvordan de opfattede den auditive udstilling sammen med den traditionelle udstilling, var meget positivt. Ord som ”eventyrlig” ”stemningsskabende” og ”dramatisk” var nogle af de tillægsord, som flere nævnte, da de blev bedt om at skrive en liste af ord, som kunne beskrive stemningen i udstillingen. Enkelte følte sig dog til tider forstyrret af lyden, men uddybede det med, at det mest handlede om volumen på enkelte tidspunkter i forløbet. Både komponisten og museet var meget opmærksomme på, hvordan reaktioner fra publikum var, og var også indstillet på at enkelte efterjusteringer ville være en del af arbejdet for, at det visuelle og auditive kunne fungere bedst muligt sammen.

Samplet Samling er som skrevet ovenfor en ny lydudstilling, der tilføjes en allerede eksisterende ældre udstilling *Siamesisk Samling*. Da komponisten har valgt at bruge et lydmateriale, der først og fremmest peger direkte på de udstillede genstande, er der en fin sammenhæng mellem det eksisterende og det ny-tilførte. Lydudstillingen hænger godt sammen med det visuelle, den tager på intet tidspunkt opmærksomheden væk fra det visuelle, men understøtter og skaber stemning i rummet, samtidig med at den giver de besøgende en fornemmelse af, hvordan de udstillede genstande kan lyde og bruges. Den lever derfor helt op til kravet om, at den skulle skabe nyt liv til en eksisterende udstilling.

Odense Bys Museer – *Byens Liv*

Udstillingen *Byens liv* er en permanent udstilling om Odenses storhedstid i Middelalderen og Renæssancen. Udstillingen dækker en periode, som strækker sig over 600 år; fra slutningen af 900-tallet og frem til omkring år 1600. Undervejs i udstillingen møder de besøgende borgerne og oplever byens liv på godt og ondt. Livet på markedet, i kirken og i hjemmet. Et liv, hvor sygdom, vold og krig er hverdagskost. Men også et liv med store forandringer og nye erkendelser.

Museumsinspektør Mads Thernøe, som var den ansvarlige for udstillingen, fortalte ved en gennemgang af udstillingen, at man i forarbejdet til denne udstilling havde taget en beslutning om, at eksperimenter var velkomne, og at det så at sige var meningen, at man ville forsøge at spille på alle strenge, hvad angik både det visuelle- og det auditive design. Museet arbejdede sammen med udstillingsdesigner Mads Havemann fra Kvorning Design & Kommunikation om at realisere udstillingen, Mads Havemann havde bl.a. ansvar for at udvikle strukturen for udstillingens lyddesign. Lyden skulle ifølge både Mads Thernøe og Mads Havemann som udgangspunkt være med til at forstærke stemninger og følelser, som man ønskede skulle fremhæves i de forskellige udstillingsrum.

Allerede i udstillingens første rum mødes de besøgende af et rum fyldt med lyd, og dette er tilfældet hele vejen gennem de mange udstillingsrum. I denne udstilling har man bevidst taget det valg, at flere sanser skal aktiveres hos de besøgende. Lyden og musikken fungerer som ved filmmusik først og fremmest som et element, der skaber dramatik og stemning i de enkelte temaer. Ligeledes er lyden oftest knyttet sammen med filmprojektioner, således at lyd og billede er tæt forbundet. *Byens Liv* er en stor udstilling, både i tematikker og i størrelse, og måske derfor kan en del besøgende føle sig næsten overinformerede med lyd, billede og tekst, når de har været hele udstillingen igennem. Et af de rum, hvor flere gæster pegede på, at lyden gav noget særligt, men samtidig også måske gav lidt for meget, var *Byens Bagside*. Dette tema handler om sygdom og død i middelalderbyen. Her høres konstant en lyd af hjerteslag fra skjulte højtalere flere steder i rummet, dette er komponeret sammen med skrig, gråd og dissonerende og hylende lyde, som igen akkompagneres af en projektion af en mudret rendesten ned af væggen. Midt i rummet er udstillet et skelet, og langs væggene er ligeledes monteret med genstande, der knytter sig til sygdom og død. Der er ingen tvivl om, at lyden er med til meget hurtigt at bringe de besøgende i den "rette" stemning. Den gennemtrængende hjertelyd skaber en fornemmelse af nærmest at træde ind i en krop, og derved skaber man gennem lyden i dette rum en forbindelse mellem det moderne menneske og dennes krop og det historiske menneske. Man kunne dog også argumentere for, at man netop med lyddesignet ensretter de besøgendes perception af udstillingen. Flere af de interviewede fra fokusgruppen bemærkede i det efterfølgende interview, at de ikke havde lyst til at blive særlig længe i dette rum, da det blev - hvad én udtrykte som - "lidt for meget". Mads Havemann har i en samtale om denne udstilling kommenteret på dette med kommentaren "Perfekt", da intentionen med designet i dette rum netop var at genskabe en følelse af død og sygdom, hvor man naturligt nok ikke får lyst til at blive længe som publikum.

Sammenfatning af de tre museers udstillinger

I *Byens Liv* anvendes lyden meget filmisk. Det vil sige, at lyden er med til at forstærke, hvad der sker på den visuelle side og fungerer som stemningsskabende baggrundslyd. Lydene forstærker udstillingens tekster, temaer og genstande. I *Samplet Samling* er det lydværk, der afspilles i udstillingsrummene, ligeledes med til at skabe en stemning. Der er samtidig et stærkt samspil mellem de udstillede genstande og lydene, da det meste af lyd materialet er baseret på optagelser af de konkrete genstande i brug eller af lignende genstande og dyr. Lyden i denne udstilling er på

nogle måder som den diegetiske lyd i filmen, da der er en direkte kobling mellem det visuelle og det auditive.

Til sammenligning kan nævnes lydkompositionerne i *Industrisamfundet* på Brede Værk, som er den eneste af de tre udstillinger, der benytter tale som en del af lydmaterialiet. Et tilvalg af talte ord betyder både, at der er mulighed for at komme med ekstra information og historier gennem lyden, og på samme tid kan netop de talte sekvenser have betydning for, hvorvidt publikum føler sig forstyrrede eller måske af og til forvirrede af lyden. Det talte ord påkalder sig ofte megen opmærksomhed, hvilket på den måde kan betyde, at det visuelle kommer til at konkurrere med det auditive og omvendt. Ligeledes vil flere føle, at de går glip af noget, hvis de ikke kan høre hele den talte sekvens i lydbilledet, mens det sjældent vil være samme følelse af ”tab” af mening, hvis en del af et stykke musik eller reallyde og stemningslyde ikke kan høres til fulde. Dog kan dette ikke siges at være en fast ”regel”, da det er afhængigt af udstillingsrummet, formålet med lyden, hvilke andre lyde, der benyttes udover tale osv. I forbindelse med besøg på andre danske museer er vi flere steder stødt på lydinstallationer, hvor talen er det bærende lydelement, og hvor det ikke nødvendigvis forvirrer eller forstyrrer i forhold til det visuelle budskab.

Andre erfaringer, resultater og fremtidigt arbejde

Det har gennem hele projektføreløbet været en stor fordel, at vi sideløbende har haft et udviklingsprojekt, støttet af Formidlingspulje 1, og ligeledes også et forskningsprojekt, støttet af Rådighedssummen. Dette har givet en god synergi mellem de respektive projekter og har haft stor betydning for, hvorledes eksempelvis vores produkter til Greve Museums egen udstilling blev, da vi kunne bruge erfaringen fra dette forskningsprojekt til at udvikle den ønskede formidling støttet af pulje 1.

Generelt har der været stor interesse fra både andre museer, universiteter samt forskere for alle tre projekter. I forskningsprojektet støttet af Rådighedssummen fik museet støtte til to udlandsrejser bl.a. indeholdende deltagelse i internationale konferencer. I denne anledning var det derfor naturligt at besøge udenlandske museer, hvilket førte til inspiration og ny viden til nærværende forskningsprojekt i formidling med lyd.

Vi forventer fremadrettet at arbejde med temaet omkring lyd på museerne i kommende udstillinger, men planlægger også et antal artikler både til forskningstidsskrifter og til dagspresse samt museums- og kulturmagasiner.

I 2014 vil vi helt konkret gøre brug af den viden og erfaring, vi har tilegnet os gennem dette projekt i udviklingen af lyd til udstillingen *På kanten af krig* på det ny museum på Mosede Fort.

Vidensdeling

Museumsinspektør Kamilla Hjortkjær har blandt andet præsenteret projektførløbet ved følgende lejligheder på konferencer, seminarer og i landsdækkende medier:

- **P1 Stedsans:** 1 times program om smartphone appen, Sendt på P1 den 21. marts 2013. Kan findes som podcast her: <http://podcast.dr.dk/P1/RSSfeed/stedsans.xml>
- **Oplæg ved ODM's årsmøde** for museerne, Kolding, november 2012
- **TV2 News** i programmet "Kulturen" den 27. februar 2013
- **Oplægsholder** på Symposium på Københavns Universitet den 27. februar 2013. Oplæg som én af tre oplægsholdere under temaet: *Skal lyden på museum? Indsamling, arkivering og beskrivelse af kulturarvens lydmiljøer*
- **Oplægsholder** ved international conference: *Modern Soundscapes*, Sydney 10. – 13. juli 2013
- **Oplægsholder** ved LARM Conference – *Digital Archives, Audiovisual Media and Cultural Memory*, 14. – 15. November 2013

ⁱ Det lykkedes museet at lave en sær aftale med DR ved brug af korte lydsekvenser således at budgettet ikke blev sprængt ved køb af lyd fra DRs arkiver.